

Jan Ciszewski

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1985 r., III CZP 26

Palestra 30/12(348), 91-98

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sowego ustalonego przy wytoczeniu powództwa; ewentualna różnica w stosunku do wpisu tymczasowego będzie uiszczona po prawomocnym ustaleniu wysokości wpisu ostatecznego;

- c) jeśli zaś strona nie zaskarża zawartego w wyroku orzeczenia ustalającego wpis, ostateczny, to wpis

od rewizji należy uiścić w wysokości wpisu ostatecznego.

Przytoczone przez glosatora argumenty są przekonujące. Co więcej, usuwają one te trudności, do których doszło w głosowanej sprawie. Byłoby dobrze, gdyby proponowane przez Włodykę rozwiązanie utworowało sobie drogę w praktyce sądowej.

Zdzisław Krzemiński

2.

UCHWAŁA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 30 maja 1985 r.

III CZP 26/86*

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym w dniu 30 maja 1985 r. zagadnienia prawnego, przekazanego przez Sąd Wojewódzki w O. postanowieniem z dnia 13 marca 1985 r. sygn. akt I Cr 54/85 do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.:

Określenie sposobu realizowania wiarygodności alimentacyjnych należnych dziecku od jednego z rodziców i dysponowania nimi przez drugiego rodzica w ramach przysługującej mu władzy rodzicielskiej należy do istot-

„Czy dopuszczalne jest w świetle art. 97 § 2 k.r.o. regulowanie płatności rat alimentacyjnych przez złożenie ich na książeczkę Powszechnej Kasy Oszczędności z upoważnieniem do podejmowania bieżących rat?”
podjął następującą uchwałę:

nych spraw dziecka, o których w razie braku porozumienia między rodzicami rozstrzyga sąd opiekuńczy na podstawie art. 97 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 lutego 1984 r. Sąd Rejonowy w B. rozwiązał małżeństwo Ryszarda i Ewy D. oraz zasądził od Ryszarda D. na rzecz małoletniej córki stron Marty D. rentę alimentacyjną w kwocie 3 000 zł miesięcznie.

Po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego Ryszard D. zawarł nowy związek małżeński z obywatelką polską zamieszkującą w USA i przed wyjazdem do żony postanowił zabezpieczyć środki utrzymania dla swej 6-letniej córki przez złożenie do depozytu sądowego sumy odpowiadającej

przypuszczalnym ratom alimentacyjnym płatnym do dnia ukończenia przez nią 24 roku życia.

Matka dziecka nie wyraziła na to zgody i zażądała wpłacenia bezpośrednio do jej rąk kwoty 1.300.000 zł, którą mogłaby dysponować na rzecz dziecka według własnego uznania.

Wobec braku zgody między rodzicami Marty D. co do sposobu zabezpieczenia płatności należnej jej z wyroku rozwodowego renty alimentacyjnej Ryszard D. wystąpił do sądu opie-

* Uchwała ta została opublikowana w OSNCP 1986 r. nr 4, poz. 45. Głosa Jana Ciszewskiego do tej uchwały zamieszczona jest w niniejszym numerze „Palestry” na str. 94—98.

kuńczego z wnioskiem o zezwolenie na wpłacenie odpowiedniej kwoty na książeczkę oszczędnościową PKO z upoważnieniem matki dziecka do podejmowania co miesiąc raty alimentacyjnej, określonej wyrokiem sądowym.

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 1984 r. Sąd Rejonowy w B. zobowiązał Ryszarda D. do założenia dwóch książeczek oszczędnościowych PKO na imię jego córki Marty D. oraz do wpłacenia na pierwszą z nich kwoty 613.000 zł, odpowiadającej przewidywanej skumulowanej rencie alimentacyjnej do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

Z tej książeczki matka dziecka upoważniona zostanie do pobierania miesięcznych rat alimentacyjnych, które według przewidywań sądu opiekuńczego będą stopniowo wzrastały i w okresie ostatnich 5 lat przed uzyskaniem przez Martę D. pełnoletności wyniosą 6 000 zł miesięcznie.

Na drugą książeczkę oszczędnościową PKO Ryszard D. powinien wpłacić sumę 333.500 zł i z tej książeczki Marta D. będzie mogła pobierać raty alimentacyjne osobiście przez okres 6 lat od dojścia do pełnoletności.

Powołując art. 97 § 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jako podstawę rozstrzygnięcia, Sąd Rejonowy w B. stwierdził, że sprawa zabezpieczenia płatności należnych dziecku alimentów należy do istotnych spraw dziecka i wobec wyjazdu zobowiązanego rodzica poza granice kraju oraz braku porozumienia między rodzicami co do sposobu zabezpieczenia interesów dziecka, ingerencja sądu opiekuńczego była konieczna.

Wręczenie matce dziecka znacznej sumy pieniężnej nie daje gwarancji należytego zabezpieczenia przyszłych potrzeb dziecka i dlatego należało upoważnić ją do pobierania tylko takich kwot, które będą odpowiadały ratom alimentacyjnym zasądzonym wyrokiem sądowym.

W wypadku znacznych zmian w

kosztach utrzymania dziecka matka jego będzie mogła wystąpić do sądu opiekuńczego o zezwolenie na podejmowanie z książeczki oszczędnościowej odpowiednio wyższych kwot.

Postanowienie Sądu Rejonowego w B. zaskarżyła Ewa D. rewizją, przy rozpoznawaniu której Sąd Wojewódzki w O. powziął wątpliwość, czy na podstawie art. 97 § 2 k.r.o. można zabezpieczyć płatność alimentów, skoro przepis ten dotyczy ogólnych stosunków między rodzicami i dziećmi z wyłączeniem obowiązku alimentacyjnego.

Wątpliwościom tym Sąd Wojewódzki dał wyraz w pytaniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 391 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z brzmienia art. 97 § 1 i 2 k.r.o. wynika, że każdy z rodziców, któremu przysługuje władza rodzicielska, jest zobowiązany i uprawniony do jej wykonywania z osobna, jednakże o istotnych sprawach dziecka rozstrzygają wspólnie, a w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Wątpliwość Sądu Wojewódzkiego dotyczy rodzaju spraw, w jakich sąd opiekuńczy może swoim rozstrzygnięciem zastąpić brak porozumienia między rodzicami w istotnych sprawach dziecka.

Zdaniem Sądu Wojewódzkiego art. 97 § 2 k.r.o. dotyczy ogólnych stosunków między rodzicami a dziećmi i rozumie przez nie tylko stosunki o charakterze niemajątkowym.

Art. 97 § 2 k.r.o. pozostaje w ścisłym związku z § 1, który wskazuje, że przedmiotem unormowań są obowiązki i prawa wynikające z władzy rodzicielskiej.

W myśl art. 95 § 1 k.r.o. władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązki i prawa rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowywania dziecka, a zatem tylko w tym zakre-

sie wykonywanie władzy rodzicielskiej korzysta z pomocy sądu opiekuńczego określonej w art. 97 § 2 k.r.o.

Obowiązek alimentowania dziecka istnieje niezależnie od tego, czy rodzicowi przysługuje władza rodzicielska, ustalenie zaś zakresu tego obowiązku następuje w drodze procesu, wobec czego sąd opiekuńczy nie mógłby w trybie art. 97 § 2 k.r.o. ustalić wysokości należnych od rodzica rat alimentacyjnych zarówno bieżących jak i przyszłych.

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że przedmiotem uzgodnień obojga rodziców był wyłącznie sposób realizacji wierzytelności dziecka z tytułu zasądzonych już na jego rzecz alimentów przy uwzględnieniu możliwości ich podwyższenia w przyszłości, należnych od rodzica wyjeżdżającego za granicę.

Rodzice dziecka nie doszli do porozumienia co do wysokości kwoty, jaką Ryszard D. powinien wpłacić na zabezpieczenie płatności rat alimentacyjnych, oraz co do sposobu dysponowania tą kwotą przez matkę dziecka Ewę D.

Kwestie związane ze sposobem zabezpieczenia realizacji wierzytelności alimentacyjnych dziecka, jak i zakres dysponowania nimi w imieniu dziecka mieszczą się w granicach uprawnień i obowiązków obojga rodziców wynikających z przysługującej im władzy rodzicielskiej oraz należą do istotnych spraw dziecka, o których w braku porozumienia między rodzicami rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Przedmiotem postępowania przed sądem opiekuńczym nie może być natomiast zrzeczenie się przez dziecko alimentów należnych mu w przyszłości za jednorazową odpłatą, albowiem te-

go rodzaju czynność prawna byłaby sprzeczna z ustawowym charakterem obowiązku alimentacyjnego.

Wpłacenie określonej kwoty pieniężnej na książeczkę oszczędnościową w celu zapewnienia dziecku środków utrzymania jest działaniem w interesie dziecka i w niczym nie uszczupla jego praw do żądania podwyższenia renty alimentacyjnej, jeśli zaistnieją warunki przewidziane w art. 138 k.r.o., ani nie zwalnia rodzica od obowiązku świadczenia ponad wpłaconą kwotę.

Określona w postanowieniu sądu opiekuńczego kwota nie może być uważana za jednorazową odpłatą, wpłaconą na rzecz dziecka w celu zwolnienia się od obowiązku alimentacyjnego, gdyż stanowi jedynie sumę, z której dziecko będzie mogło zaspożywać swe wierzytelności alimentacyjne, a po jej wyczerpaniu uprawnione będzie do wszczęcia postępowania egzekucyjnego z majątku dłużnika.

Wprawdzie przy zabezpieczeniu interesów dziecka sąd opiekuńczy brał pod uwagę orientacyjny wzrost kosztów utrzymania dziecka, jednakże nie stanowi to ustalenia wysokości renty alimentacyjnej na przyszłość, lecz jest kalkulacją pomocną do określenia w przybliżeniu sumy maksymalnie zabezpieczającej realizację wierzytelności dziecka. Przy założeniu, że sąd opiekuńczy nie byłby uprawniony do takich orientacyjnych rozważań, określenie wysokości zabezpieczenia nie byłoby w ogóle możliwe, co z kolei godziłoby w interes dziecka, pozbawionego w razie wyjazdu ojca za granicę jakiegokolwiek zabezpieczenia realizacji jego wierzytelności.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy podjął uchwałę o treści przytoczonej w sentencji.

G L O S A

do uchwały SN z 30.V.1985 r. III CZP 26/85

1. Głosowana uchwała SN została wydana na tle następującego stanu faktycznego:

W wyroku orzekającym rozwiązanie małżeństwa zostały zasądzone alimenty na rzecz córki od ojca w wysokości 3000 zł miesięcznie. Po uprawomocnieniu się wyroku ojciec dziecka zawarł nowy związek małżeński z kobietą zamieszkałą w USA. Przed wyjazdem do żony postanowił zabezpieczyć środki utrzymania dla córki przez złożenie do depozytu sądowego sumy odpowiadającej przypuszczalnym ratom alimentacyjnym płatnym do dnia ukończenia przez nią 24 roku życia. Matka nie wyraziła na to zgody i zażądała wpłacenia bezpośrednio do jej rąk 1.300 tys. zł, którą mogłaby dysponować na rzecz dziecka. W tej sytuacji ojciec dziecka wystąpił do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zezwolenie na wpłacenie odpowiedniej kwoty na książeczkę oszczędnościową PKO z upoważnieniem matki do podejmowania co miesiąc raty alimentacyjnej, określonej wyrokiem sądowym. Sąd I instancji, uwzględniając wniosek, zobowiązał wnioskodawcę do założenia dwóch książeczek oszczędnościowych PKO na imię jego córki oraz do wpłacenia na pierwszą z nich kwoty 613 000 zł, odpowiadającej przewidywanej skumulowanej rencie alimentacyjnej do dnia ukończenia przez dziecko 18 lat. Z tej książeczki matka upoważniona została do pobierania miesięcznych rat alimentacyjnych, które według przewidywań sądu będą stopniowo wzrastały i w okresie ostatnich 5 lat przed uzyskaniem pełnoletności wyniosą 6000 zł miesięcznie. Na drugą książeczkę oszczędnościową PKO dłużnik powinien wpłacić 333 500 zł i z tej książeczki

córka będzie mogła pobierać raty alimentacyjne osobiście przez okres 6 lat od dojścia do pełnoletności.

Postanowienie to zostało zaskarżone rewizją przez matkę dziecka. Przy rozpatrywaniu rewizji przez sąd wojewódzki powstała wątpliwość, czy na podstawie art. 97 § 2 k.r.o. można zabezpieczyć płatność alimentów. W związku z tym przedstawiono do rozstrzygnięcia SN, czy dopuszczalne jest w świetle art. 97 § 2 k.r.o. regulowanie płatności rat alimentacyjnych przez złożenie ich na książeczkę Powszechnej Kasy Oszczędności z upoważnieniem do podejmowania bieżących rat. W odpowiedzi na to zapadła cytowana na wstępie uchwała SN.

2. Uchwała SN zasługuje na aprobatę. Istota jej polega na tym, że określenie sposobu realizowania wierzytelności alimentacyjnych należnych dziecku od jednego z rodziców i dysponowania nimi przez drugiego z rodziców zostało uznane za istotne sprawy dziecka, co do których rodzice rozstrzygają wspólnie. W braku zaś takiego porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Omawiana uchwała SN ma moc wiążącą jedynie w sprawie, w której została wydana (art. 391 § 2 k.p.c.), lecz należy przyjąć, że jej faktyczne znaczenie będzie znacznie szersze. Wprawdzie i przed tą uchwałą sądy niższych instancji niejednokrotnie uznawały na podstawie art. 97 § 2 k.r.o. dopuszczalność zabezpieczenia płatności alimentów należnych od osób wyjeżdżających za granicę,¹ jednakże ze względu na brak orzecznictwa SN, które aprobowałyby taką praktykę, jak również wobec rzadkiego podejmowania tej kwestii w literaturze prawni-

¹ Na przykład wyrok Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 21.XI.1980 r. III Cr 1045/80.

czej,² nie miało to charakteru powszechnego. W wypadkach gdy zobowiązany do alimentacji wyjeżdżał do państwa, skąd wyegzekwowanie alimentów było utrudnione lub niemożliwe, częściej sięgano do innych sposobów zabezpieczenia alimentów, a zwłaszcza, jak się wydaje, do umowy poręczenia. Rozstrzygnięcie sądu w trybie art. 97 § 2 k.r.o. i umowa poręczenia,³ jak również inne jeszcze sposoby „zabezpieczenia” mają pewne ujemne strony w zakresie pewności i skuteczności zabezpieczenia płatności świadczeń alimentacyjnych.⁴ Ze względu na to, że sąd opiekuńczy daje największe gwarancje, iż podjęte przez niego rozstrzygnięcie będzie zgodne z interesem dziecka, należałoby chyba przyznać priorytet właśnie temu sposobowi „zabezpieczenia” należności alimentacyjnych.

3. Uchwała SN uznająca dopuszczalność określenia sposobu „zabezpieczenia” alimentów w trybie art. 97 § 2 k.r.o. opiera się na stwierdzeniu, że „istotne sprawy dziecka” w rozumieniu tego przepisu obejmują nie tylko sprawy o charakterze niemajątkowym, lecz również sprawy o charakterze majątkowym.⁵ Stwierdzenie to znajduje podstawę w treści art. 95 § 1 k.r.o., który określając zakres pojęcia władzy rodzicielskiej, wymienia również pieczę nad majątkiem dziecka.

Przepis ten musi być uwzględniony przy wykładni art. 97 § 1 i 2 k.r.o. dla wyjaśnienia pojęcia „władzy rodzicielskiej”. Jest to konieczne, albowiem, jak słusznie stwierdza SN, § 2 art. 97 k.r.o. nie może być interpretowany w oderwaniu od treści § 1. Należy również mieć na uwadze, że art. 95 § 1 k.r.o. nie wymienia wszystkich praw i obowiązków wchodzących w skład pojęcia władzy rodzicielskiej; zawarte w tym przepisie wyliczenie nie jest wyczerpujące. Okoliczność tę należy uwzględnić przy ustaleniu, w jakim zakresie możliwe jest wydanie rozstrzygnięcia w trybie art. 97 § 2 k.r.o.

W toku rozpoznawania sprawy przez sąd wojewódzki podniesiona została również wątpliwość dotycząca tego, że art. 97 § 2 k.r.o. nie może dotyczyć obowiązku alimentacyjnego. Oczywiście jest, że w tym trybie sąd nie mógłby rozstrzygać o wysokości świadczeń na rzecz dziecka. Niemożność taka wynika z faktu, że orzeczenie sądu musiałoby określać zakres świadczeń alimentacyjnych rodziców, wydanie zaś takiego orzeczenia w trybie postępowania nieprocesowego byłoby niedopuszczalne. Nie oznacza to jednak, że sąd w trybie art. 97 § 2 k.r.o. nie może rozstrzygać pewnych kwestii dotyczących „zabezpieczenia”

² Zabezpieczanie płatności świadczeń alimentacyjnych należnych od osób wyjeżdżających za granicę omówiłem w artykule pod tym tytułem w „Palestrze” nr 10—12/1981. Przy opracowywaniu niniejszej glosy wykorzystałem uwagi K. Potrzebowskiego zawarte w recenzji do tego wyroku.

³ Por. wyrok SN z dnia 26.VIII.1976 r. I CR 339/76 z glosą M. Piekarskiego, OSPiKA 1978(3), poz. 49.

⁴ Z uzasadnienia uchwały SN wynika, że dłużnik początkowo zamierzał zabezpieczyć środki utrzymania dla córki przez złożenie odpowiedniej sumy do depozytu sądowego. W związku z tym przypomnieć należy, że z § 5 rozp. Min. Sprawiedliwości z 24.IX.1965 r. o zasadach i trybie postępowania w sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (Dz. U. Nr 42, poz. 261) wynika, iż złożenie do depozytu może dotyczyć wyłącznie roszczeń wymagalnych. Por. ponadto orzecznictwo SN z dnia 19.V.1972 r. II CZ 105/72, OSNCP 1972(12), poz. 222.

⁵ Tak m.in. A. Zieliński: Sądownictwo opiekuńcze w sprawach małoletnich, Warszawa 1975, s. 218 oraz S. Breyer i S. Gross (w.): Kodeks rodzinny i opiekuńczy — Komentarz, praca zbiorowa pod red. B. Dobrzańskiego i J. Ignatowicza, Warszawa 1975, s. 87, 88.

alimentów, których wysokość została już ustalona w wyroku.⁶

Warunkiem przyjęcia takiej dopuszczalności jest jednak ustalenie, że jest to „istotna sprawa dziecka”. SN nie poświęca tej kwestii uwagi poza przyjęciem, że omawiana kwestia należy do istotnych spraw dziecka. Jest to nawet zrozumiałe, albowiem nie ulega wątpliwości, że „zabezpieczenie” płatności alimentów od rodzica wyjeżdżającego za granicę, jako związane ściśle z kwestią możliwości zaspokojenia bieżących potrzeb dziecka, należy do kategorii istotnych spraw dziecka.

Wprawdzie treść samej uchwały SN stawia jedynie warunek by władza rodzicielska przysługiwała temu z rodziców, który ma dysponować należnościami alimentacyjnymi wpłaconymi przez drugiego z rodziców, jednakże w uzasadnieniu uchwały SN stwierdza się, że „kwestie związane ze sposobem zabezpieczenia realizacji wierzytelności alimentacyjnych dziecka, jak i zakres dysponowania nimi w imieniu dziecka mieszczą się w granicach uprawnień i obowiązków obojga rodziców wynikających z przysługującej im władzy rodzicielskiej (...)” (podkr. moje — J.C.). Jest to jednoznaczne z wymaganiem, by władza rodzicielska przysługiwała obojgu rodzicom.⁷ Wniosek ten znajduje uzasadnienie w treści art. 97 § 1 k.r.o., który stawia warunek, by władza rodzicielska przysługiwała obojgu rodzicom. Jak już wyżej wspomniano, treść § 2 art. 97 k.r.o. nie może być interpretowana w oderwaniu od § 1, stąd też i rozstrzygnięcie sądu, o którym mowa, może zapaść jedynie wówczas, gdy obojgu rodzicom przysuguje władza rodzicielska.

4. Przejdźmy obecnie do kilku kwestii dotyczących przedmiotu postępowania, o którym mowa.

Jak już wspomniano, warunkiem takiego postępowania będzie istnienie wyroku sądowego lub ugody sądowej ustalającej zakres obowiązku alimentacyjnego rodziców względem dziecka. Racją bytu dopuszczalności takiego postępowania jest również brak porozumienia rodziców co do sposobu lub wysokości zabezpieczenia alimentów.

Co się tyczy sposobu zabezpieczenia alimentów, to należy zaznaczyć, że przykładowo może tu wchodzić w grę wpłacenie określonej sumy do rąk przedstawiciela ustawowego dziecka lub osoby trzeciej (np. banku). Wobec potencjalnej możliwości przeznaczenia otrzymanych środków na potrzeby własne rodzica, preferować należałoby rozwiązania, które przewidują wpłaty do banku (np. PKO). W tym też kierunku idzie znana mi praktyka sądowa. Nie można jednak wykluczyć, że rodzice dziecka uzgodnią inny sposób zdeponowania określonej kwoty, który powinien być uwzględniony przez sąd.

Komentarza wymaga kwestia dotycząca wysokości sumy „zabezpieczenia”, jaką powinien wpłacić dłużnik. Z reguły bowiem ustalenie wysokości tej sumy będzie stało na przeszkodzie porozumieniu rodziców. W tym zakresie wskazać należy na konieczność ustalenia końcowej daty płatności alimentów oraz wysokość miesięcznych świadczeń. W rozpoznawanej sprawie pierwszy element nie budził wątpliwości, albowiem dłużnik wyraził gotowość „zabezpieczenia” alimentów do ukończenia przez dziecko 24 roku życia, tj. prawdopodobnie do spodziewanej daty ukończenia szkoły wyższej.

⁶ Ze względu na sformułowanie art. 98 § 2 k.r.o., który mówi o „należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania”, i mając na uwadze, że przepis ten stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem (art. 98 § 3 k.r.o.), należy przyjąć, że małoletnie dziecko może być w omawianym postępowaniu reprezentowane przez rodzica (pod którego bezpośrednią opieką się znajduje).

⁷ Tak m.in. A. Zieliński: op. cit. (przyp. 5).

Nie wyłącza to oczywiście możliwości późniejszego ustalenia przez sąd, że obowiązek alimentacyjny wygasł wcześniej, niż to hipotetycznie założył sąd opiekuńczy czy uczestnicy postępowania.

Co się tyczy wysokości miesięcznych świadczeń, to podstawą ich powinny być świadczenia alimentacyjne ustalone w obowiązującym wyroku lub ugodzie sądowej. Nie można jednak poprzestać na kwocie obliczonej w ten sposób. Mając na uwadze co najmniej przewidywany wzrost potrzeb dziecka, należy przy ustaleniu ogólnej kwoty zabezpieczenia uwzględnić, że alimenty zostaną w przyszłości podwyższone. Całkowicie uzasadnione są więc wypowiedzi SN, który stwierdza, że przy braku możliwości uwzględnienia przypuszczalnych zmian co do wysokości obowiązku alimentacyjnego określenie wysokości zabezpieczenia nie byłoby w ogóle możliwe.

5. Ogólna suma „zabezpieczająca” płatność alimentów nie może być utożsamiana z jednorazowym skapitalizowanym świadczeniem. W związku z tym SN uznał za konieczne podkreślić, że przedmiotem postępowania opartego na art. 97 § 2 k.r.o. nie może być zrzeczenie się alimentów należnych w przyszłości za jednorazową odprawę. Pogląd o niedopuszczalności zwolnienia z długu obejmującego należności alimentacyjne, także gdyby nastąpiło ono za jednorazowym skapitalizowanym świadczeniem, nie jest kwestionowany. W niniejszej sprawie został on uzasadniony ustawowym charakterem obowiązku alimentacyjnego.

Aby podkreślić różnice pomiędzy tymi dwoma kategoriami, należy przypomnieć, że zwolnienie z długu obejmuje oświadczenie wierzyciela o zrzeczeniu się wierzitelności oraz oświadczenie dłużnika o przyjęciu takiego zwolnienia (art. 508 k.c.). W wypadku zaś „zabezpieczenia” alimentów nie mamy do czynienia z zrzeczeniem się alimentów. SN słusznie podkreśla, że

wpłacenie określonej kwoty na książeczkę oszczędnościową PKO w celu zapewnienia dziecku środków utrzymania jest działaniem w interesie dziecka i nie uszczupla jego praw. W razie powstania warunków przewidzianych w art. 138 k.r.o. może ono żądać podwyższenia alimentów. Suma wpłacona przez dłużnika nie stanowi górnej granicy jego odpowiedzialności. W razie wyczerpania kwoty „zabezpieczającej” alimenty istnieją podstawy do prowadzenia egzekucji z innego majątku dłużnika. Dodać należy, że wpłacenie przez dłużnika określonej sumy nie uszczupla także jego praw. Z kwoty wpłaconej przez dłużnika wierzyciel może bowiem zaspokoić wierzitelności w rozmiarze wynikającym z aktualnego orzeczenia alimentacyjnego. W szczególności nie można więc wyłączyć możliwości ubiegania się w przyszłości przez dłużnika o zwrot nadpłaty. Sytuacja taka może mieć miejsce w razie wcześniejszego (niż zakładał to sąd opiekuńczy) ustalenia przez sąd, że obowiązek alimentacyjny wygasł. Istnienie nadpłaty może wynikać również ze zmniejszenia w przyszłości wysokości alimentów.

6. Kilku słów komentarza wymaga również treść orzeczenia sądu w razie uwzględnienia wniosku. Otóż podkreślenia wymaga, że zawarte w takim postanowieniu upoważnienie do pobierania alimentów w skali miesięcznej nie może opiewać na kwoty, jakie są przyjmowane przez sąd opiekuńczy na podstawie kalkulacji wzrostu kosztów utrzymania. Kalkulacja ta służyć ma jedynie określeniu ogólnej sumy „zabezpieczenia”, natomiast wysokość kwot pobieranych miesięcznie powinna być zgodna z treścią aktualnie obowiązującego orzeczenia alimentacyjnego.

Aby uniknąć w przyszłości konieczności wydawania przez sąd opiekuńczy orzeczenia upoważniającego do pobierania wyższych (lub niższych) alimentów z książeczki oszczędnościowej

PKO stosownie do zmienionej wyrokiem wysokości alimentów, celowe wydaje się, aby sąd opiekuńczy w swym postanowieniu upoważnił do pobierania alimentów w wysokości wynikającej z aktualnego w danej chwili wyroku sądu.

W związku z tym, że ogólna kwota „zabezpieczająca” płatność alimentów będzie na ogół znaczna, istotnego znaczenia nabiera kwestia odsetek od tej sumy w razie zdeponowania jej w banku. Z uzasadnienia uchwały SN nie wynika, czy w tym zakresie zostało wydane orzeczenie sądu. Wydaje się, że zachodzą podstawy do przyjęcia, że kwota stanowiąca równowartość odsetek powiększy sumę, z której

wierzyciel będzie mógł zaspokajać swoje wierzytelności alimentacyjne.

7. Na zakończenie stwierdzić należy, że postanowienie sądu ustalające sposób i sumę zabezpieczenia alimentów będzie na podstawie art. 365 § 1 k.p.c. wiążące dla organów państwowych, w tym także organów paszportowych. Oznacza to, że w razie wydania takiego postanowienia organ paszportowy nie będzie mógł odmówić wydania paszportu rodzicowi ze względu na „konieczność zapewnienia osobie pozostającej pod opieką ubiegającego się o paszport środków utrzymania (...)”.⁸

Jan Ciszewski

⁸ Art. 4 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 17.VI.1959 r. o paszportach w brzmieniu ustawy z dnia 5.XII.1963 r. o zmianie ustawy o paszportach (Dz. U. Nr 6, poz. 298).

3.

G L O S A do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1984 r. III CZP 70/84*

Teza glosowanej uchwały brzmi, jak następuje:

„Państwowe biuro notarialne oddało wniosek działającego w imieniu Skarbu Państwa terenowego organu administracji państwowej o odłączenie — na rzecz osoby fizycznej z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości

1. Lektura tej uchwały Sądu Najwyższego oraz pytania prawnego przedstawionego w trybie art. 391 k.p.c. przez Sąd Wojewódzki w P. zmusza do zastanowienia się nad postępowaniem wieczystoksięgowym oraz nad skutkami prawnymi i społecznymi prawidłowości wpisów w księgach wie-

Skarbu Państwa — budynków i wpiisanie ich do nowej księgi wieczystej jako odrębnego przedmiotu własności, jeżeli stanowiąca podstawę do takiego wniosku decyzja administracyjna jest bezwzględnie nieważna.”

czystych — na tle przejmowania gospodarstw rolnych na rzecz Skarbu Państwa w zamian za rentę i inne świadczenia na podstawie przepisów trzech ustaw: 1) z dnia 25 maja 1974 r. o przekazywaniu gospodarstw rolnych na własność Państwa za rentę i spłaty pieniężne (Dz. U. Nr 21, poz. 125), 2) z

* OSNCP 1985, nr 8, poz. 108.